Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/6834

2024 11 29

TARYBOS REKOMENDACIJA

2024 m. spalio 21 d.

dėl Švedijos ekonominės, biudžeto, užimtumo ir struktūrinės politikos

(C/2024/6834)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ([2]), ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241 ([3]), kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – Priemonė). Pagal Priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro prioritetus Priemone padedama užtikrinti ekonomikos bei socialinį atsigavimą ir įgyvendinti tvarias reformas ir investicijas, visų pirma reformas ir investicijas siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas ir didinti valstybių narių ekonomikų atsparumą. Ja taip pat padedama stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(2) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435 ([4]) (toliau – „REPowerEU“) siekiama laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padėtų užtikrinti Sąjungos energetinį saugumą ir įvairinti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Švedija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(3) siekdama padėti priimti politikos sprendimus ir sudaryti pagrindines augimo didinimo sąlygas, 2023 m. kovo 16 d. Komisija paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“. Komunikate išdėstyti devyni vieni kitus stiprinantys konkurencingumo veiksniai. Tarp tų veiksnių, kaip itin svarbūs politikos prioritetai

([1]) OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OL L 306, 2011 11 23, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

reformų ir investicijų srityje siekiant įveikti dabartinius su našumu susijusius iššūkius ir didinti ilgalaikį Sąjungos ir jos valstybių narių konkurencingumą, yra prieiga prie privačiojo kapitalo, moksliniai tyrimai ir inovacijos, švietimas ir įgūdžiai, taip pat veikianti bendroji rinka. 2024 m. vasario 14 d. Komisija paskelbė komunikatą pavadinimu „2024 m. metinė bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaita“. Tame komunikate išsamiai aptariami Europos bendrosios rinkos konkurenciniai pranašumai ir jai kylantys iššūkiai, analizuojant per metus įvykusius pokyčius, suskirstytus pagal nustatytus devynis konkurencingumo veiksnius;

(4) 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė 2024 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2024 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba pritarė 2024 m. metinėje tvaraus augimo apžvalgoje išdėstytiems prioritetams, kurie grindžiami keturiais konkurencingo tvarumo aspektais. 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2024 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Švedija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2024 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([5]) (toliau – 2024 m. rekomendacija dėl euro zonos) priėmė 2024 m. balandžio 12 d., o bendrą užimtumo ataskaitą – 2024 m. kovo 11 d.;

(5) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo naujoji Sąjungos ekonomikos valdymo sistema. Sistema apima naują Reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, iš dalies pakeistą Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1467/97 ([6]) dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo ir iš dalies pakeistą Tarybos direktyvą 2011/85/ES ([7]) dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms. Naujosios ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti patikimus ir tvarius viešuosius finansus, tvarų ir integracinį augimą bei atsparumą reformomis bei investicijomis ir užkirsti kelią perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Naująja ekonomikos valdymo sistema taip pat skatinama nacionalinė atsakomybė ir daugiau dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpiui kartu su veiksmingesniu bei nuoseklesniu vykdymo užtikrinimu. Kiekviena valstybė narė turi pateikti Tarybai ir Komisijai nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane išdėstomi valstybės narės fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai ir jis apima 4 arba 5 metų planavimo laikotarpį, priklausomai nuo įprastos nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane nustatytas grynųjų išlaidų ([8]) planas turi atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama ne vėliau kaip iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, mažesnė nei 60 % bendrojo vidaus produkto (BVP), ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki žemesnio už 3 % BVP pamatinę Sutarties vertę lygio ir (arba) toks išliktų. Jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus, koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejiems metams. Siekdama padėti tuos nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus parengti, 2024 m. birželio 21 d. Komisija paskelbė gaires dėl informacijos, kurią valstybės narės turi pateikti savo nacionaliniuose vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose ir savo metinėse pažangos ataskaitose. Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 5 ir 36 straipsnius Komisija perdavė valstybėms narėms, kai taikytina, orientacines trajektorijas ir techninę informaciją. Valstybės narės savo nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus turi pateikti ne vėliau kaip 2024 m. rugsėjo 20 d., nebent konkreti valstybė narė ir Komisija susitaria šį terminą pratęsti pagrįstos trukmės laikotarpiui. Vadovaudamosi savo nacionalinėmis teisinėmis sistemomis valstybės narės gali savo vidutinės trukmės laikotarpio planų projektus aptarti savo nacionaliniuose parlamentuose, gali paprašyti nepriklausomų fiskalinių institucijų pateikti nuomonę ir gali konsultuotis su socialiniais partneriais ir kitais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais;

([5]) 2024 m. balandžio 12 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C, C/2024/2807, 2024 4 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L 209, 1997 8 2, p. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) 2011 m. lapkričio 8 d. Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L 306, 2011 11 23, p. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Grynosios išlaidos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punkte: grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas; ii) diskrecines pajamų priemones; iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka Sąjungos fondų pajamas; iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui; v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

(6) 2024 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau evoliucionuoja atsižvelgiant į Priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jie padeda veiksmingai spręsti visus per pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. 2019, 2020, 2022 ir 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra aktualios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(7) 2021 m. gegužės 28 d. Švedija pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Komisijai pateikė savo nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną. 2022 m. gegužės 4 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą dėl Švedijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo ([9]); 2023 m. lapkričio 9 d. jis buvo iš dalies pakeistas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalimi, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“ ([10]). Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Švedija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(8) 2024 m. balandžio 26 d. Švedija pateikė savo 2024 m. nacionalinę reformų programą ir, pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 ([11]) 8 straipsnio 1 dalį, savo 2024 m. konvergencijos programą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2024 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Švedijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(9) 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė 2024 m. ataskaitą dėl Švedijos. Joje įvertinta pažanga, Švedijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2023 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis ta analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Švedijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

(10) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Švedijos apžvalgą. 2024 m. kovo mėn. paskelbtos pagrindinės Komisijos tarnybų to reglamento tikslais atlikto Švedijos makroekonominio pažeidžiamumo vertinimo išvados. 2024 m. birželio 19 d. Komisija padarė išvadą, kad Švedijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma Švedija yra pažeidžiama dėl šalies nekilnojamojo turto rinkos ir didelės privačiojo sektoriaus skolos; šis pažeidžiamumas tebėra aktualus nepaisant tam tikrų pastarojo meto korekcijų, o politikos veiksmų jam panaikinti imtasi nedaug. Kelerius metus smarkiai kilusios nekilnojamojo turto kainos 2022 ir 2023 m. sumažėjo. Dėl didelės infliacijos nulemto didelio nominaliojo BVP augimo privačiojo sektoriaus skola, palyginti su BVP, sumažėjo, o skolos lygis nominaliąja verte dar padidėjo. Spartus palūkanų normų didėjimas neigiamai paveikė namų ūkių ir komercinės paskirties nekilnojamojo turto bendrovių skolos tvarkymo išlaidas, sumažino paklausą ir turėjo įtakos nekilnojamojo turto kainoms. Dėl kintamųjų palūkanų normų ir labai ilgos trukmės hipotekinių paskolų dominavimo namų ūkių balansams darytas spaudimas lėmė paskolų grąžinimo pajėgumo ir vartojimo masto sumažėjimą ir prisidėjo prie 2023 m. nuosmukio. Kartu labai sumažėjo naujų būstų statybos apimtis. Nepaisant pastarojo sumažėjimo, būsto kainos vis dar yra gerokai pervertintos; atrodo, kad komercinės paskirties nekilnojamojo turto kainų korekcija dar nėra visiškai pasibaigusi, be to, jeigu palūkanų normos išliks didelės ir turto vertė sumažės, kils su skolos tvarkymu susijusi rizika. Finansų sektorius labai priklauso nuo nekilnojamojo turto sektoriaus, tačiau stiprūs jo rodikliai turėtų apsaugoti nuo nekilnojamojo turto sektoriaus problemų išplitimo visoje ekonomikoje. Politikos vykdymo pažanga buvo nedidelė ir, jei nebus imtasi ryžtingesnių veiksmų, nustatytas pažeidžiamumas išliks ir dėl jo būstas vėl gali būti įsigyjamas skolintomis lėšomis, o jo kainos – pervertinamos. Išvengti šių problemų labai galėtų padėti priemonės, kuriomis didinama būsto pasiūla. Be to, įsigyti būstą skolintomis lėšomis ir toliau skatina apmokestinimo tvarka, nes didelę dalį hipotekos palūkanų mokėjimų galima atskaityti iš mokesčių, ir ji tebėra palanki būsto nuosavybei. Nuomos rinkoje reformų nebuvo;

([9]) Dok. ST 7772/22 INIT ir ST 7772/22 ADD 1.

([10]) 2023 m. lapkričio 9 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2022 m. gegužės 4 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Švedijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 14474/23 INIT ir ST 14474/23 ADD 1).

([11]) 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo (OL L 209, 1997 8 2, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

(11) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis, Švedijos valdžios sektoriaus balansas sumažėjo nuo 1,2 % BVP pertekliaus 2022 m. iki 0,6 % deficito 2023 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 33,2 % BVP 2022 m. pabaigoje iki 31,2 % 2023 m. pabaigoje;

(12) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo ([12]) Švedijai imtis veiksmų siekiant 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios fiskalinės politikos kryptį ([13]), atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Švedija turėtų būti pasirengusi einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Taryba taip pat rekomendavo, kad Švedija padidintų viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Remiantis Komisijos skaičiavimais, 2023 m. fiskalinė politika buvo iš esmės neutrali (jos kryptis ([14]) – 0 % BVP). Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. buvo iš esmės neutralus ir sudarė 0,1 % BVP – tai atitiko 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendaciją. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų iš esmės neutralų poveikį lėmė 0,3 procentinio punkto BVP sumažėjusios neatidėliotinų (tikslinių ir netikslinių) paramos priemonių, taikytų namų ūkiams ir įmonėms reaguojant į energijos kainų šuolius, kurias iš dalies atsvėrė smulkesnės priemonės, *inter alia*, degalams taikomo energijos mokesčio sumažinimas, išlaidos. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2023 m. sudarė 4,9 % BVP, t. y. nuo 2022 m. jos padidėjo 0,2 procentinio punkto. Švedija finansavo viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas ir energetinį saugumą, pvz., Pramonės proveržio ir Klimato proveržio programas, lėšų teikimą klimato srities projektams ir pramonės sektoriuose naudojamoms mažataršėms technologijoms, taip pat plačiajuosčio ryšio plėtrą. Mokėjimo prašymo pagal Priemonę Švedija dar nepateikė;

(13) 2024 m. konvergencijos programoje pagal makroekonominį scenarijų, kuriuo grindžiamos biudžeto projekcijos, numatoma, kad realusis BVP augs 0,7 % 2024 m. ir 2,5 % 2025 m., o infliacija pagal VKI atmetus palūkanų išlaidas bus 2,1 % 2024 m. ir 1,7 % 2025 m. Numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 1,2 % BVP 2024 m. ir sumažės iki 0,3 % BVP 2025 m., o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos padidės iki 32,0 %, o vėliau iki 2025 m. pabaigos sumažės iki 31,4 %. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus balansas bus perteklinis: perteklius sieks 0,7 % BVP 2026 m. ir 1,7 % BVP 2027 m. Taigi planuojama, kad valdžios sektoriaus balansas programos laikotarpiu išliks mažesnis negu Sutartyje nustatyta 3 % BVP deficito pamatinė vertė. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP savo ruožtu sumažės iki 30,0 % 2026 m. ir iki 28,0 % 2027 m.;

(14) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 0,2 % 2024 m. ir 2,1 % 2025 m., o infliacija pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (SVKI) bus 2,0 % 2024 m. ir 1,8 % 2025 m.;

(15) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 1,4 % BVP, *inter alia*, dėl lėtėjančio mokestinių pajamų augimo ir padidėjusių išlaidų, visų pirma indeksuojamosioms pensijoms regionų ir savivaldybių subsektoriuje, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos turėtų padidėti iki 32 %. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika bus skatinamoji ir jos kryptis sudarys 0,6 % BVP;

(16) pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2024 m., tikėtina, bus finansuojamos išlaidos, sudarančios 0,1 % BVP, palyginti su 0,1 % BVP 2023 m. Išlaidas finansuojant Priemonės dotacijomis atsiras galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be tiesioginio poveikio Švedijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

([12]) 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl 2022 m. Švedijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Švedijos konvergencijos programos (OL C 334, 2022 9 1, p. 221).

([13]) Pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, remiantis 10 metų realiu potencialaus augimo vidurkiu ir 2023 m. BVP defliatoriumi, numatoma, kad 2023 m. Švedijos vidutinio laikotarpio potencialios gamybos apimties augimas nominaliąja verte bus 7,7 %.

([14]) Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek Sąjungos biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones (ir neįskaitant su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinų priemonių), bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas. Neigiamas rodiklio ženklas rodo ekspansinę fiskalinę politiką, o teigiamas rodiklio ženklas rodo stabdomąją fiskalinę politiką.

(17) 2023 m. liepos 14 d. Taryba rekomendavo ([15]) Švedijai 2024 m. išlaikyti patikimą fiskalinę būklę. Valstybės narės paragintos, vykdant savo 2023 m. biudžetus ir rengiant savo 2024 m. biudžetus, atsižvelgti į tai, kad Komisija, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę numatoma, kad Švedijos struktūrinis balansas 2024 m. bus 0,0 % BVP, palyginti su 0,1 % 2023 m., taigi viršys šalies vidutinės trukmės biudžeto tikslą, kuris yra -1 % BVP struktūrinis balansas. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją;

(18) be to, Taryba rekomendavo, kad Švedija imtųsi veiksmų kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones. Taryba taip pat rekomendavo, kad jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, Švedija turėtų užtikrinti, kad tokiomis paramos priemonėmis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje įvertinta, kad neatidėliotinų energijos paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos ([16]) 2023 m. sudarys mažiau nei 0,1 % BVP, ir numatoma, kad 2024 m. jos sudarys mažiau nei 0,1 % BVP, o 2025 m. – 0 % BVP. Neatidėliotinos energijos paramos priemonės buvo laipsniškai panaikintos 2023 ir 2024 m. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją;

(19) be to, Taryba taip pat rekomendavo, kad Švedija išlaikytų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą dotacijų pagal Priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos padidės nuo 4,9 % BVP 2023 m. iki 5,1 % BVP 2024 m. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją. Iš Sąjungos fondų gautomis pajamomis, įskaitant Priemonės dotacijas, finansuojamos viešosios išlaidos 2024 m. savo ruožtu turėtų išlikti nepakitusios – 0,2 % BVP;

(20) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones ir darant prielaidą, kad politika nesikeis, Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad dėl numatomo ekonomikos atsigavimo 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 0,9 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP – 31,3 %;

(21) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos ne vėliau kaip 2026 m. Tos reformos ir investicijos turėtų padėti veiksmingai spręsti visus atitinkamose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Švedijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį trumpą laikotarpį labai svarbu sparčiai vykdyti veiksmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Švedija gerokai paspartintų reformų ir investicijų įgyvendinimą. Kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(22) per sanglaudos politikos programų laikotarpio vidurio peržiūrą, pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1060 ([17]) 18 straipsnį, Švedija iki 2025 m. kovo mėn. turi peržiūrėti kiekvieną programą, remiamą Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF), „Europos socialinio fondo +“ (toliau – ESF+), Sanglaudos fondo ir Teisingos pertvarkos fondo (toliau – TPF) lėšomis, atsižvelgdama į, be kita ko, 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose ir nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane nustatytus uždavinius. Ta peržiūra yra Sąjungos finansavimo, įtraukto į kiekvieną programą, galutinio paskyrimo pagrindas. Švedija padarė pažangą įgyvendindama sanglaudos politikos programas ir Europos socialinių teisių ramstį, tačiau vis dar yra spręstinų uždavinių, o tarp sostinės regiono ir likusios šalies dalies tebėra skirtumų. Svarbu paspartinti sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, o programose sutarti prioritetai tebėra aktualūs. Labai svarbu toliau remti inovacijas, kuriomis prisidedama prie tolesnio visuomenės žalinimo, kad būtų sukurta neutralaus poveikio klimatui ekonomika, kartu toliau šalinant socialinius ir ekonominius regionų skirtumus ir skirtumus tarp miesto ir ne miesto vietovių. Be to, tebėra labai svarbu skatinti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamoms grupėms, visų pirma migrantų kilmės asmenims. Švedija taip pat galėtų naudotis Europos Parlamento ir Tarybos

([15]) 2023 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija dėl Švedijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Švedijos konvergencijos programos (OL C 312, 2023 9 1, p. 252).

([16]) Šis skaičius rodo metines tų priemonių biudžeto išlaidas, įskaitant pajamas ir išlaidas, ir, kai taikytina, atmetus pajamas iš mokesčių, taikomų nenumatytam energijos tiekėjų pelnui.

([17]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

reglamentu (ES) 2024/795 ([18]) sukurta Europos strateginių technologijų platforma, kad paskatintų investicijas į technologijas, kuriomis remiama žalioji pertvarka. Siekiant Švedijos regionų ir juose esančių mažųjų ir vidutinių įmonių ilgalaikio tvarumo ir konkurencingumo svarbu kurti ir gaminti švarias ir efektyviai išteklius naudojančias technologijas, be kita ko, stiprinti vertės grandines ir spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą;

(23) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir naudojantis kitais Sąjungos fondais, Švedijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su: i) prastėjančiais moksleivių, visų pirma palankių socioekonominių sąlygų neturinčių ir migrantų kilmės moksleivių, mokymosi rezultatais; ii) įgūdžių trūkumu, būdingiausiu palankių socioekonominių sąlygų neturintiems ir migrantų kilmės asmenims, ir iii) išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimu;

(24) 2022 m. Tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) rezultatai rodo, kad nuo 2018 m. Švedijos moksleivių pagrindiniai įgūdžiai pablogėjo. Labiausiai pablogėjo matematikos įgūdžiai: prastai besimokančiųjų šį dalyką dalis gerokai viršijo Sąjungos tikslą. Prastai besimokančiųjų dalis dar labiau padidėjo tarp moksleivių, neturinčių palankių socioekonominių sąlygų, o atotrūkis tarp šalyje gimusių ir migrantų kilmės moksleivių yra labai didelis. Be to, esama rizikos, kad švietimo sistemos kokybę ir moksleivių rezultatus neigiamai paveiks nuolatinis kvalifikuotų mokytojų trūkumas;

(25) 2022 m. 15 % visų pagrindinę mokyklą baigusių moksleivių pažymiai buvo per žemi arba jie baigė ne visą programą, todėl jie negalėjo toliau mokytis vidurinėje mokykloje. Tai visų pirma būdinga palankių socioekonominių sąlygų neturintiems ir migrantų kilmės moksleiviams. Be to, tokių moksleivių yra nepakankamai privačiosiose mokyklose, kurias baigę moksleiviai vidutiniškai turi daugiau galimybių mokytis toliau. Kadangi pretenduojant į daugumą darbo vietų Švedijoje reikia turėti vidurinį ar aukštąjį išsilavinimą, su dėl to atsirandančiu išsilavinimo atotrūkiu taip pat didėja rizika nerasti darbo, o tai turi neigiamų pasekmių integracijai;

(26) tarp skirtingų grupių esama didelių įgūdžių ir išsilavinimo skirtumų. Tokie skirtumai ypač ryškūs, kai lyginama su ne Sąjungoje gimusiais jaunuoliais, nes jiems tikimybė įgyti vidurinį išsilavinimą ir mokytis, dirbti ar dalyvauti mokymuose yra mažesnė nei Švedijoje gimusiems jaunuoliams. Tai mažina jų galimybes įsidarbinti ir kelia pavojų Švedijos gebėjimui toliau didinti tvarų konkurencingumą. Be to, dėl tų įgūdžių skirtumų dar labiau didėja darbo jėgos trūkumas, kuris ypač akivaizdus pramonės ir paslaugų sektoriuose, taip pat tai yra didelis iššūkis šiauriausių šalies regionų vystymuisi ir žaliajai pramonės pertvarkai;

(27) mažai tikėtina, kad laikydamasi dabartinės politikos Švedija pasieks pagal Sąjungos vykdomą išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo politiką šaliai nustatytus 2030 m. tikslus (2030 m. išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslus). Vis dar trūksta atnaujintų išsamių išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo scenarijų, atspindinčių 2023 ir 2024 m. politikos pokyčius, nes dabartiniame vyriausybės klimato veiksmų plane daugiausia dėmesio skiriama ilgesniam laikotarpiui – iki 2045 m., o teršalų išmetimo trajektorijų kiekybinių scenarijų laikotarpiui iki 2030 m. nėra numatyta. Tačiau keletas oficialių ir nepriklausomų įstaigų atliktų tyrimų, atrodytų, patvirtina, kad dėl dabartinės Švedijos politikos bus gerokai atsilikta siekiant įvykdyti 2030 m. išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslus. Kad Švedija pasiektų 2030 m. išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslus, labai svarbu sumažinti kelių transporto sektoriuje išmetamų teršalų kiekį. Kelių transporto sektoriui tenka trys ketvirtadaliai naftos ir naftos produktų energijos poreikio, o tai yra pagrindinis šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo dėl iškastinio kuro naudojimo šaltinis Švedijoje;

([18]) 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/795, kuriuo sukuriama Europos strateginių technologijų platforma (STEP) ir iš dalies keičiami Direktyva 2003/87/EB bei reglamentai (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 ir (ES) 2021/241 (OL L, 2024/795, 2024 2 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(28) nors Švedijoje atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis, palyginti su visu energijos suvartojimu, yra didžiausia Sąjungoje, ji vis dar turi neišnaudotą atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtojimo potencialą. Šis potencialas galėtų būti išnaudotas siekiant sudaryti sąlygas šiuo metu Švedijoje vykdomai pramonės šakų elektrifikacijai ir novatoriškai, ekologiškai pramonės plėtrai ir dekarbonizacijai Švedijos šiaurėje – tai veikla, kuriai vykdyti reikia gaminti dar daugiau elektros energijos. Tebėra keletas kliūčių, trukdančių didinti šalies atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumus. Dėl to Švedijai galėtų nepavykti, kaip numatyta, 2021–2030 m. vėjo energijos pajėgumus padidinti 13 GW, o saulės energijos pajėgumus – maždaug 5 GW. Tarp tokių kliūčių – leidimų tiek jūros, tiek sausumos vėjo energijai gaminti išdavimo kliūtys. Šių kliūčių, be kita ko, kyla dėl neefektyvių leidimų išdavimo procedūrų ir savivaldybių bei gynybos institucijų turimų veto teisių;

(29) atsižvelgiant į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir išvadą dėl susidariusio disbalanso, rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje. 1 rekomendacijoje nurodyta politika padeda mažinti pažeidžiamumą, susijusį su didele namų ūkių skola ir didele nekilnojamojo turto verte,

REKOMENDUOJA Švedijai 2024 ir 2025 m. imtis šių veiksmų:

1. Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Mažinti riziką, susijusią su didele namų ūkių skola ir būsto rinkos disbalansu, mažinant hipotekos palūkanų mokėjimų atskaitymą iš mokesčių ir didinant periodinius nekilnojamojo turto mokesčius, kartu kuriant tinkamas geresnio politikos vertinimo ir tikslingumo užtikrinimo priemones. Skatinti investicijas į gyvenamųjų namų statybą, kad būtų ištaisyti didžiausi trūkumai, visų pirma šalinant struktūrines kliūtis statybai. Didinti būsto rinkos veiksmingumą, be kita ko, vykdant nuomos rinkos reformas.

2. Atsižvelgiant į ilgą vėlavimą, gerokai sparčiau įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn. Sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas. Atliekant tų programų laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutartiems prioritetams, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

3. Gerinti mokymosi rezultatus, visų pirma palankių socioekonominių sąlygų neturinčių ir migrantų kilmės moksleivių rezultatus, sprendžiant nuolatinio kvalifikuotų mokytojų trūkumo problemą, užtikrinant vienodas galimybes mokytis mokyklinio ugdymo sistemoje ir dar labiau remiant moksleivių perėjimą į vidurinę mokyklą. Ugdyti darbo jėgos, visų pirma palankių socioekonominių sąlygų neturinčių ir migrantų kilmės asmenų, įgūdžius naudojantis tikslinėmis politikos priemonėmis ir ištekliais, kad pagerėtų jų integracija į darbo rinką.

4. Užtikrinti, kad būtų pasiekti išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslai, visų pirma mažinant kelių transporto sektoriuje išmetamų teršalų kiekį, taip pat paspartinti ir supaprastinti leidimų naudoti atsinaujinančiuosius energijos, visų pirma jūros ir sausumos vėjo energijos, išteklius išdavimo procedūras.

Priimta Liuksemburge 2024 m. spalio 21 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

NAGY I.